



TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP.HCM
KHOA TÀI CHÍNH

PGS.TS. ĐẶNG VĂN DÂN
[Chủ biên]

GIÁO TRÌNH BẢO HIỂM



NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

GIÁO TRÌNH BẢO HIỂM

DANH SÁCH BIÊN SOẠN CÁC CHƯƠNG

Chủ biên: PGS.TS. Đặng Văn Dân

Tác giả	Biên soạn
PGS.TS. Đặng Văn Dân	Chủ biên và Biên soạn Chương 1, Chương 2, Chương 7, Chương 8, Chương 9, Chương 10.
ThS. Huỳnh Quốc Khiêm	Chương 3, Chương 4, Chương 5.
ThS. Trần Nguyên Sa	Chương 6.

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP. HỒ CHÍ MINH
KHOA TÀI CHÍNH

Chủ biên: PGS.TS. ĐẶNG VĂN DÂN

GIÁO TRÌNH

BẢO HIỂM

NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

LỜI MỞ ĐẦU

Trong cuộc sống sinh hoạt cũng như hoạt động sản xuất kinh doanh hàng ngày dù đã luôn luôn chú ý ngăn ngừa và đề phòng nhưng con người vẫn có nguy cơ gặp phải những rủi ro bất ngờ xảy ra. Bất kể do nguyên nhân gì, khi rủi ro xảy ra thường đem lại cho con người những khó khăn trong cuộc sống như mất việc hoặc giảm thu nhập, phá hoại nhiều tài sản, làm ngưng trệ sản xuất và kinh doanh của tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân, v.v.. làm ảnh hưởng đến đời sống kinh tế - xã hội nói chung. Để đối phó với các rủi ro, con người đã có nhiều biện pháp khác nhau nhằm kiểm soát cũng như khắc phục hậu quả do rủi ro gây nên. Bảo hiểm là một phần quan trọng trong các chương trình quản lý rủi ro của các tổ chức cũng như cá nhân.

Do đòi hỏi về sự tự chủ và sự an toàn về tài chính cũng như các nhu cầu của con người, hoạt động bảo hiểm ngày càng phát triển và không thể thiếu đối với mỗi cá nhân, doanh nghiệp và mỗi quốc gia. Ngày nay, sự giao lưu kinh tế, văn hoá giữa các quốc gia càng phát triển thì bảo hiểm cũng ngày càng mở rộng. Vì vậy, khái niệm “bảo hiểm” trở nên gần gũi, gần bó với con người, với các đơn vị sản xuất kinh doanh. Bảo hiểm đã mang lại lợi ích kinh tế xã hội thiết thực cho mọi thành viên, mọi đơn vị có tham gia bảo hiểm. Tác dụng đó được thể hiện ở các khía cạnh sau đây: (1) Người tham gia bảo hiểm (cá nhân hay tổ chức) được trợ cấp, bồi thường những thiệt hại thực tế do rủi ro, bất ngờ gây ra thuộc phạm vi bảo hiểm. Nhờ đó họ nhanh chóng ổn định kinh tế, khôi phục đời sống và sản xuất kinh doanh...; (2) Nhờ có bảo hiểm những người tham gia đóng góp một số phí tạo thành nguồn quỹ bảo hiểm lớn ngoài chi trả hay bồi thường còn là nguồn vốn để đầu tư phát triển kinh tế...; (3) Bảo hiểm, nhất là bảo hiểm thương mại còn đóng góp tích lũy cho ngân sách...; (4) Bảo hiểm cùng với người tham gia bảo hiểm thực hiện các biện pháp để phòng ngừa tai nạn xảy ra nhằm giảm bớt và hạn chế hậu quả thiệt

hại; (5) Bảo hiểm là chỗ dựa tinh thần cho mọi người, mọi tổ chức; giúp họ yên tâm trong cuộc sống, trong sinh hoạt sản xuất kinh doanh; bảo hiểm thể hiện tính cộng đồng, tương trợ, nhân văn sâu sắc; (6) Hoạt động bảo hiểm thu hút một số lao động nhất định, góp phần giảm bớt tình trạng thất nghiệp cho xã hội (theo thống kê, bảo hiểm các nước thu hút 1% lực lượng lao động xã hội); (7) Bảo hiểm còn góp phần thúc đẩy phát triển quan hệ kinh tế giữa các nước, nhất là thông qua hoạt động tái bảo hiểm...

Với ý nghĩa quan trọng như vậy, không khó để hiểu vì sao nội dung nghiên cứu về bảo hiểm đã trở thành một môn học nền tảng hiện diện ở rất nhiều trường học có sinh viên chuyên ngành chuyên sâu liên quan đến bảo hiểm nói riêng và sinh viên khối ngành kinh tế nói chung. Qua công tác giảng dạy và nghiên cứu, nhóm tác giả nhận thấy một nhu cầu thiết thực của độc giả là cần một giáo trình về bảo hiểm đảm bảo được trang bị cơ sở lý luận chi tiết, bao quát, đầy đủ và đồng thời cũng cập nhật những quy định mới nhất để có thể phục vụ tốt cho mục đích học tập, nghiên cứu và công tác. Từ đó, trên cơ sở tham khảo những tài liệu tiên tiến của nước ngoài, kế thừa chọn lọc những tài liệu trong nước, cùng với việc áp dụng đưa vào những nội dung trong các văn bản Luật, Nghị định, Thông tư mới nhất được Nhà nước ban hành, nhóm tác giả của trường Đại học Ngân hàng Tp. Hồ Chí Minh đã biên soạn quyển giáo trình Bảo hiểm để qua đó giúp đáp ứng nhu cầu của độc giả trong và ngoài trường.

Quyển giáo trình Bảo hiểm do **PGS. TS. Đặng Văn Dân làm chủ biên** và viết chương 1, 2, 7, 8, 9, 10; ThS. Huỳnh Quốc Khiêm viết chương 3, 4, 5; ThS. Trần Nguyên Sa viết chương 6; TS. Lê Thẩm Dương tham gia góp ý. Quyển sách có cấu trúc gồm 10 chương với mục tiêu chương, nội dung chính, phần tóm tắt chương, câu hỏi ôn tập ở cuối mỗi chương. Hy vọng rằng, từ những trang sách được nhóm tác giả chăm chút này, độc giả có thể tìm được những gì hữu ích mà mình cần và qua đó, hỗ trợ thiết thực cho công tác học tập, nghiên cứu và thực tiễn làm việc của mình. Nếu được như vậy thì đó chính là niềm vui có ý nghĩa nhất mà nhóm tác giả có được.

Và cuối cùng, mặc dù đã rất cố gắng, song nhóm tác giả biết rằng quyển sách khó tránh khỏi những sai sót. Trong nỗ lực để quyển sách ngày một hoàn thiện hơn, nhóm tác giả rất mong nhận được những đóng góp quý báu của độc giả qua địa chỉ Email: dandv1978@yahoo.com. Xin được tri ân sâu sắc sự quan tâm mà độc giả dành cho quyển sách!

Tp. Hồ Chí Minh, ngày 09 tháng 09 năm 2018

PGS.TS. Đặng Văn Dân

MỤC LỤC

LỜI MỞ ĐẦU	45
MỤC LỤC	48
PHẦN 1: TỔNG QUAN VỀ BẢO HIỂM	145
CHƯƠNG 1: RỦI RO	166
1.1. KHÁI NIỆM RỦI RO	166
1.2. PHÂN LOẠI VÀ NGUỒN GỐC RỦI RO	188
1.2.1. Rủi ro cơ bản và rủi ro riêng biệt.....	188
1.2.2. Rủi ro tài chính và rủi ro phi tài chính.....	199
1.2.3. Rủi ro đầu cơ và rủi ro thuần túy.....	199
1.3. CÁC KHÁI NIỆM CÓ LIÊN QUAN	211
1.3.1 Tồn thất.....	222
1.3.2 Hiểm họa.....	233
1.3.3 Nguy cơ.....	233
1.4. CÁC PHƯƠNG THỨC ĐỐI PHÓ RỦI RO	255
1.4.1. Né tránh rủi ro.....	255
1.4.2. Ngăn ngừa tổn thất.....	266
1.4.3. Giảm thiểu tổn thất.....	277
1.4.4. Chấp nhận rủi ro.....	288
1.4.5. Chuyển giao rủi ro.....	299
1.4.6. Bảo hiểm.....	299
TÓM TẮT CHƯƠNG	301
CÂU HỎI ÔN TẬP	301